

שם הקורס: חלון לספרות יידיש לילדים

שם הקורס: Yiddish Literature for Children

שם המרצה: ד"ר גלי דרוקר בר-עם

קוד הקורס:

היקף הקורס: 1 ש"ש

סוג הקורס: מקוון

דרישות נוכחות: ללא

דרישות קדם: אין

תואר: ראשון, שני, הסבת אקדמאים להוראה, M.Teach

קמפוס: תל-אביב/אילת

תיאור הקורס

הקורס מבקש לפתוח צוהר לתרבות היידיית בכלל ולספרות ילדים ביידיש בפרט. בקורס נתחקה אחר התפתחות היידיש ונכיר את הרקע החברתי והאידיאולוגי שבו צמחה תרבות עשירה ומגוונת בשפה זו. מוקד הקורס הוא ספרות הילדים שנכתבה ביידיש. נעקוב אחר ספרות זו מראשיתה, נכיר את יוצריה המרכזיים ונדון במבחר יצירות. הקורס מורכב מהרצאות קצרות ומראיונות שנערכו עם מומחים בתחומי דעת שונים – ספרות יידיש, ספרות ילדים, היסטוריה, מוזיקולוגיה ועוד.

מטרות הקורס:

1. היכרות עם ספרות יידיית לילדים.
2. היכרות עם ההווי התרבותי-חברתי של יהודי מזרח-אירופה לפני מלחמת העולם השנייה.
3. פיתוח סקרנות ויחס חיובי לספרות ולתרבות היידיית העכשווית.
4. הקניית דרכי הוראה של יצירות מתורגמות מיידיש.

תוצרי למידה

1. המשתתפים יכירו סופרים ומשוררים מרכזיים שכתבו ביידיש לילדים ומבחר מיצירותיהם.
2. המשתתפים ידעו מה היה הרקע החברתי-תרבותי לצמיחת ספרות ילדים ביידיש.
3. המשתתפים יבחנו מחדש את יחסם לתרבות היידיית ויגלו עד כמה היא עשירה ורלוונטית.
4. המשתתפים ידעו כיצד ללמד יצירות ספרות שכתבו ביידיש ותורגמו לעברית.

יחידת לימוד	נושא	תכנים
1	מבוא לתרבות היידיש המודרנית	<ul style="list-style-type: none"> • יידיש והתפתחותה בעולם • היכרות עם כותבים מרכזיים בספרות יידיש ועם יצירותיהם • מפלגות פוליטיות ותנועות פועלים • מחינוך מסורתי לחינוך מודרני (אלבויים-דרור, תש"ע)
2	מבוא לספרות ילדים	<ul style="list-style-type: none"> • מושג חדש - ילדות • ספרות ילדים ביידיש (כהן, 2020)
3	ילדות בעיירה – מה"חדר" ל"כיתה"	<ul style="list-style-type: none"> • ילדות בעיירה • השינוי בדימויו של החדר • השיר "אויפן פריפעטשיק" (חדר קטן) (אסף, תש"פ) • מהחדר לבית הספר משאבי הוראה
4	הפואטיקה של ספרות הילדים ביידיש: בעיני הילדה והילד	<ul style="list-style-type: none"> • יוצרים ויצירותיהם: • מנדלי מוכר ספרים • י"ל פרץ • שלום עליכם
5	מן הכיתה אל החוץ: טבע ומשחק	<ul style="list-style-type: none"> • מרדכי גבירטיג ויצירתו • עולם המשחקים של ילדי העיירה (זלקין, 2008) • יהואש ויצירתו • אליעזר שטיינברג ויצירתו • ייצוג בעלי חיים
6	קדיה מולודובסקי ואתגרי גיבוש הזהות היהודית המודרנית	<ul style="list-style-type: none"> • קדיה מולודובסקי ויצירותיה • העברה בין דורית של זיכרון ותרבות • איורים בספרות היידית
7	חגים ו(המצאת) המסורת היהודית	<ul style="list-style-type: none"> • המצאת המסורת • ייצוג המסורת – בין שמרנות לחידוש
8	שירי ערש	<ul style="list-style-type: none"> • שירי ערש ביידיש (לוקין, 2020) • שיר הערש בספרות יידיש לילדים (לחמן, 2007)
9	סופה של ילדות/ סופה של תרבות	<ul style="list-style-type: none"> • ילדות בשואה (עופר, 2002) • ספרות שואה לגיל הרך (סצ'רדוטי, 2023)
10	סיכום	<ul style="list-style-type: none"> • "ורק בילדות אין זקנה" • אחריתה של תרבות יידיש מודרנית במרכזיה השונים (דרוקר בר-עם, 2021)

אופן ההערכה

מבדקים קצרים לאורך הקורס + מבדק מסכם = 100%

ביבליוגרפיה

אלבוים-דרור, ר' (תש"ע). מסלולי מודרניזציה בחינוך - מהחדר לבית הספר. החדר: מחקרים, תעודות, פרקי ספרות וזכרונות. המרכז לחקר תולדות יהדות פולין ויחסי ישראל פולין, עמ' 57-76.

אסף, ד' (תש"ף). חדר קטן צר וחמים? השיר ששינה את דימויו של החדר. שיר הוא לא רק מילים: פרקי מסע בזמן העברי. עם עובד, עמ' 29-65.

בר-אל, ע' (2006). תחת העצים הירקרקים: עיתוני ילדים בידיש ובעברית בפולין 1918-1939. הספריה הציונית, ההסתדרות הציונית העולמית.

דרוקר בר-עם, ג. (2021) 'אני עפרך: ישראל בסיפורת יידיש הישראלית 1948-1967'. יד בן צבי, עמ' 45-73.

זלקין, מ' (2008). את הדר הטבע לא ידעו ואת תכלת השמים לא ראו?. ילדות בחברה היהודית המסורתית במזרח אירופה, זמנים 102, עמ' 58-67.

כהן, נ' (2020). לא עוד יהודים קטנים נטולי זקנים: תובנות ומעשים ביחס לספרות ילדים בידיש במזרח אירופה עד מלחמת העולם הראשונה. ביקורת ופרשנות, 46, עמ' 155-170.

לוקין, מ'. (2020). שיר הערש המסורתי בידיש כיצירה מזרח אשכנזית. מחקרי ירושלים בפולקלור יהודי לג, עמ' 133-188.

לוקין, מ' (2013). על הפריפעטשיק של שיר-עם לירי מסורתי. חוט של חן: שי לחוה טורניאנסקי א. מרכז זלמן שזר, עמ' 511-538.

לחמן, ל'. (2007). אחרית דבר. יבוא גדי זהב: אסופת שירי-ערש. הקיבוץ המאוחד, עמ' 149-173.

סצ'רדוטי, י' (2023). מה נספר לטף? עיון בספרות שואה לגיל הרך. מאגנס.

עופר, ד' (2002). ילדים ונוער בתקופת השואה: סוגיות לדיון. מרכז המידע אודות השואה, יד ושם - ביה"ס המרכזי להוראת השואה, עמ' 1-34.

https://www.yadvashem.org/odot_pdf/Microsoft%20Word%20-%20%205104.pdf